

U 31/2008 vp

Valtioneuvoston kirjelmä Eduskunnalle komission ehdotuksesta neuvoston päätökseksi Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden sekä CARIFORUM-valtioiden talouskumppanuussopimuksen allekirjoittamisesta ja väliaikaisesta soveltamisesta sekä sen tekemisestä (*Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden sekä CARIFORUM-valtioiden välinen talouskumppanuussopimus, EPA*)

Perustuslain 96 §:n 2 momentin perusteella lähetetään Eduskunnalle Euroopan yhteisöjen komission 19 päivänä maaliskuuta 2008 tekemä ehdotus neuvoston päätökseksi Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden sekä CARIFORUM-valtioiden talouskumppanuussopimuksen allekirjoittamisesta ja sen

väliaikaisesta soveltamisesta (KOM(2008) 155 lopullinen) sekä Euroopan yhteisöjen komission 4 päivänä huhtikuuta 2008 tekemä ehdotus neuvoston päätökseksi edellä mainitun sopimuksen tekemisestä (KOM(2008) 156 lopullinen). Lisäksi lähetetään ehdotuksista laadittu muistio.

Helsingissä 12 päivänä kesäkuuta 2008

Ulkomaankauppa- ja kehitysministeri *Paavo Väyrynen*

Lähetystöneuvos Pirjo Suomela-Chowdhury

ULKOASIAINMINISTERIÖ

MUISTIO

**EHDOTUS NEUVOSTON PÄÄTÖKSEKSI EUROOPAN YHTEISÖN JA SEN
JÄSENVALTIOIDEN SEKÄ CARIFORUM-VALTIOIDEN
TALOUSKUMPPANUUSSOPIMUKSEN ALLEKIRJOITTAMISESTA JA
VÄLIAIKAISESTA SOVELTAMISESTA SEKÄ SEN TEKEMISESTÄ**

1 Tausta

Afrikan, Karibian ja Tyynenmeren valtioiden (jäljempänä AKT-valtiot) sekä Euroopan yhteisön (EY) ja sen jäsenvaltioiden välillä kesäkuussa 2000 allekirjoitettu kumppanuussopimus, nk. Cotonoun sopimus, tuli voimaan huhtikuussa 2003. Cotonoun sopimus on Euroopan Unionin (EU) ja AKT-valtioiden välisten suhteiden perusta. Sen päämääränä on EU:n ja AKT-valtioiden yhteistyön kehittäminen muun muassa AKT-valtioiden kestävä kehityksen, joustavan ja asteittaisen maailmantalouteen integroitumisen edistämiseksi sekä ennen kaikkea alueen köyhyyden vähentämiseksi.

Cotonoun sopimuksessa sovittiin AKT-maille edullisista, mutta Maailman kauppajärjestön (WTO) sopimusten vastaisista kauppajärjestelyistä, joille saatiin kuitenkin WTO:n poikkeuslupa vuoden 2007 loppuun saakka. Cotonoun sopimuksen mukaisesti EU ja AKT-valtioista muodostuvien alueiden tuli vuoteen 2008 mennessä neuvotella WTO-yhteensopivat talouskumppanuussopimukset (Economic Partnership Agreement, jäljempänä EPA-sopimus), joilla purettaisiin Cotonoun sopimuksen mukainen suositusmuusasema ja jotka siten korvaisivat Cotonoun sopimuksen kauppaa käsittelevät osat. EPA-sopimukset koskisivat siis AKT-valtioiden ja EU:n välisen kaupan asteittaista vastavuoroista vapauttamista. Lisäksi niissä olisi kehitysyhteistyötä koskevia osia.

EU:n neuvosto hyväksyi 17.6.2002 komissiolle annetun mandaatin neuvotella EPA-sopimukset EY:n, sen jäsenvaltioiden sekä AKT-valtioiden välille. Sopimusneuvotteluja on sittemmin käyty läntisen Afrikan, Keski-Afrikan, itäisen ja eteläisen Afrikan (ESA), eteläisen Afrikan SADC-ryhmän, Tyynenmeren alueen sekä Karibian

AKT-valtioiden foorumin (Forum of the Caribbean ACP States, jäljempänä CARIFORUM) kanssa.

EY:n ja sen jäsenvaltioiden sekä CARIFORUM-valtioiden välinen talouskumppanuussopimus (jäljempänä EPA-CARIFORUM-sopimus) on ensimmäinen EU:n ja AKT-valtioiden välille tehtävä täysimittainen EPA-sopimus.

CARIFORUM-ryhmään kuuluvat seuraavat Karibianmeren valtiot: Antigua ja Barbuda, Bahaman liittovaltio, Barbados, Belize, Dominican liittovaltio, Dominikaaninen tasavalta, Grenada, Guyanan tasavalta, Haiti, Jamaika, Saint Kitts ja Nevis, Saint Lucia, Saint Vincent ja Grenadiinit, Surinamen tasavalta sekä Trinidadin ja Tobagon tasavalta. CARIFORUM-valtioista Haiti kuuluu YK:n määrittelemiin vähiten kehittyneisiin maihin (Least Developed Countries, LDC).

CARIFORUM-valtioiden alueella asuu yhteensä noin 25 miljoonaa ihmistä. Alueellinen bruttokansantuote (BKT) on 81,4 miljardia dollaria ja keskimääräinen BKT/asukas 8 687 dollaria. Palvelut muodostavat 65 % alueen BKT:sta. CARIFORUM-valtiot ovat erittäin riippuvaisia ulkomaankaupasta. Yhdysvaltoihin suuntautuu alueen viennistä 55 % ja tuonnista 38 %. EU on toiseksi suurin kauppakumppani (11 % viennistä ja 6 % tuonnista). Alueen sisäinen kauppa (noin 6 % alueen kaupasta) on varsin kehittymätöntä. CARIFORUM-valtioiden talouksille on tyypillistä erittäin pienet paikalliset markkinat ja maantieteellinen eristyneisyys. Maita vaivaa haavoittuvuus luonnonkatastrofeille, ilmastonmuutokselle ja merenpinnan nousulle.

2 EPA-CARIFORUM-sopimusneuvottelut ja sopimuksen käsittely EU:ssa

EPA-CARIFORUM-sopimusneuvottelut alkoivat vuonna 2003. Euroopan komissio neuvotteli EU:n puolesta sopimuksesta vuonna 2002 annetun mandaatin mukaisesti. Neuvottelujen kuluessa jäsenmaita informoitiin useaan otteeseen niiden etenemisestä ja neuvotteluissa tehdyistä esityksistä. Alueen neuvottelutulos parafoitiin 16.12.2007.

Kuudesta EPA-neuvottelualueesta neuvottelut sujuivat nopeimmin Karibian alueen kanssa. Etenemiseen vaikutti alueen maiden jo hyvällä alulla ollut oma integraatioprosessi, sitoutuminen aikatauluun sekä maiden suhteellisen vahva neuvottelukapasiteetti.

Kaikkien EPA-neuvottelujen peruslähtökohta on asymmetrinen. Neuvotteluosapuolet tunnustavat erot sopimuspuolten kehitystasoissa, mistä syystä EU-sopimuspuoli hyväksyy Karibian maille ja muille AKT-alueille lukuisia erilaisia helpotuksia esimerkiksi siirtymäkausien muodossa ja kaupan vapautuksen tuotekatteessa.

EY:n komissio teki 19.3.2008 neuvostolle ehdotuksen (KOM (2008) 155 lop.) EPA-CARIFORUM-sopimuksen allekirjoittamisesta ja väliaikaisesta soveltamisesta. Ehdotusta on käsitelty neuvoston AKT-työryhmässä. Lisäksi komissio teki 4.4.2008 neuvostolle ehdotuksen (KOM (2008) 156 lop.) sopimuksen tekemisestä. Viimeksi mainitun ehdotuksen käsittely neuvoston työryhmässä ei ole vielä alkanut.

Sopimuksen allekirjoittamista ja väliaikaista soveltamista koskeva päätös pyritään tekemään neuvostossa viimeistään heinäkuun puolessa välissä 2008. Sopimus on suunniteltu allekirjoitettavaksi 23.7.2008 Barbadosella. Sopimuksen tekemistä koskeva päätös on tarkoitus käsitellä neuvostossa sen jälkeen, kun sopimus on allekirjoitettu.

3 Sopimuksen sisältö

3.1 Yleistä

EPA-CARIFORUM-sopimus on perinteisistä vapaakauppasopimuksista poikkeava sopimus, jonka avulla EU toteuttaa WTO-yhteensopivaa kauppapolitiikkaa suhteessaan CARIFORUM-valtioihin.

Sopimuksella pyritään laajentamaan CARIFORUM-valtioiden markkinoita muun muassa monipuolistamalla ja kasvattamalla paikallista tuotantoa, vahvistamalla alueen kilpailukykyä sekä lisäämällä vientiä ja alueen sisäistä kauppaa.

Sopimuksella turvataan CARIFORUM-sopimuspuolen edullinen pääsy EU-markkinoille ja jopa parannetaan sitä, sekä kehitetään alueen investointiympäristöä ja yksityisen sektorin toimintaedellytyksiä. Tavoitteena on alueen joustava ja asteittainen integroituminen maailmantalouteen, kuitenkin niin että samalla tuetaan alueen valtioiden köyhydenvähentämispyrkimyksiä.

Kehitysyhteistyöllä on sopimuksessa tärkeä rooli. Siinä korostetaan EU-puolen roolia riittävän tuen takaamisessa CARIFORUM-valtioille, jotta niillä olisi mahdollisuus sopeutua uusiin olosuhteisiin ja ennen kaikkea hyödyntää sopimusta. Euroopan kehitysrahaston merkitys sopimuksen toimeenpanon tukemisessa on keskeinen. Varsinaisia määräyksiä kehitysyhteistyön tasosta tai ohjelmoinnista Euroopan kehitysrahaston tai jäsenmaiden kahdenvälisen kehitysyhteistyön osalta ei sopimuksessa kuitenkaan ole.

Sopimuksen tärkeänä elementtinä on myös alueellisen integraation (nk. etelä-etelä-kaupan) vahvistaminen sekä taloudellisen yhteistyön ja hyvän hallinnon tukeminen luomalla tehokas, ennakoitava ja läpinäkyvä kauppa ja investointeja koskeva sääntökehys. Taustalla on pyrkimys lisätä alueen taloudellista kehitystä ja poliittista vakautta. Integraatioprosessit ovat Karibian alueella edenneet hyvin ja integraatio on syvempää kuin esimerkiksi muilla AKT-alueilla. Yksipuolinen tuotantorakenne (banaani, sokeri) muodostaa kuitenkin integraatiolle haasteen. Lisähaasteena on alueen koostu-

minen hajanaisista pienistä Karibianmeren saarista, mikä tekee liikkumisesta alueen sisällä hankalaa.

CARIFORUM-valtioiden tulot laskevat EU-tuonnin tariffien poistuessa. Vaikka tuontitullien merkitys alueen talouksille vaihtelee suuresti, on se keskimäärin huomattava verrattuna OECD-maihin. Tullitulojen laskun vaikutuksia pyritään kuitenkin lieventämään suuntaamalla tukea alueen valtioiden verotusjärjestelmien ja verohallinnon kehittämiseen ja siten kasvattamaan verotuksella saatavien budjettitulojen määrää.

3.2 Sopimuksen sisältö yksityiskohtaisesti

Seuraavassa kuvataan sopimuksen eri osaluokkien määräyksiä yksityiskohtaisemmin.

Tavarakauppa

Sopimuksen tavoitteena on helpottaa sopimuspuolten välistä tavarakauppaa poistamalla kaupan esteitä. Samanaikaisena tavoitteena on ylläpitää ja lisätä sopimuspuolten kapasiteettia suojella terveyttä, turvallisuutta, kulutusta ja ympäristöä. Sopimuspuolten tulee vaihtaa tietoja kauppaan ja tuotteisiin liittyvistä standardeista sekä harmonisoida niitä.

Neuvosto antoi 20.12.2007 markkinoillepääsyasetuksen (Neuvoston asetus (EY) N:o 1528/2007), jolla EU toteutti yksipuolisesti ja ennen varsinaisten EPA-sopimusten voimaantuloa EPA-neuvotteluissa AKT-valtioille tekemänsä markkinoillepääsytarjouksen. EU-alueelle suuntautuvan CARIFORUM-tuontiin (pl. aseet) liittyvät tullimaksut, tullimaksujen lisäverot ja lisämaksut poistuivat siten asetuksen nojalla 1.1.2008 alkaen. Poikkeuksena ovat riisi ja sokeri, joiden osalta sekä markkinoillepääsyasetukseen että EPA-CARIFORUM-sopimukseen sisältyy erilliset siirtymäajat (riisi 2009 ja sokeri joustavasti 2009–12 asti). EPA-CARIFORUM-sopimuksella taataan Cotonoun sopimuksen mukaisen markkinoillepääsyn jatkuminen myös WTO-poikkeuslupan päättymisen jälkeen.

EU-osapuoli sitoutuu vaiheittain lopettamaan vientituen sellaisilta maataloustuotteilta, joiden tuontitullit CARIFORUM-osapuoli poistaa. Sopimukseen on sisällytetty määräyksiä perinteisten maataloustuotteiden aseman turvaamiseksi CARIFORUM-valtioissa.

CARIFORUM-valtiot sitoutuvat sopimuksessa poistamaan tullit ja kiintiöt EU-tuonnilta sopimuksessa määritellyn tavarakaupan osalta seuraavasti: 61,1 % (arvosta) 10 vuoden kuluessa, 82,7 % 15 vuoden kuluessa ja 86,9 % 25 vuoden kuluessa sopimuksen tekemisestä. Poikkeuksena ovat niin sanotut sensitiiviset tuotteet, muun muassa tietyt maataloustuotteet, joista on säädetty erikseen tai jotka jäävät kokonaan vapautuksen ulkopuolelle.

Kaupan suojaamista koskevat sopimuksen osat sisältävät WTO-sopimusten mukaisia säännöksiä polkumyynnistä, tasoitustulleista sekä suojatoimista. Polkumyynti- ja tasoitustullitoimien osalta on lisäksi sovittu mahdollisuudesta selvittää rakentavien keinojen käyttöä ja läpinäkyvyyden osalta on sovittu osin WTO-säännökset ylittävistä käytännöistä.

Investoinnit, palvelukauppa ja verkko- kauppa

Sopimus on EY:n tähän mennessä tekemistä kattavin palveluiden ja investointien markkinoillepääsyn osalta. Markkinoillepääsyä koskevien kysymysten lisäksi sopimus sisältää muun muassa sääntely-yhteistyön vahvistamiseen tähtääviä määräyksiä muun muassa ATK-, kuriiri-, telekommunikaatio-, rahoitus-, matkailu- ja merikuljetuspalveluiden sekä sähköisen kaupan osalta. Lisäksi sopimus sisältää määräyksiä ympäristö-, työ- ja sosiaalisten standardien polkemisen vastaisista toimista sekä korruption vastaisuuteen tähtäävän yhteistyön vahvistamisesta. Sopimuksella luodaan myös raamit pätevyyden vastavuoroista tunnustamista koskeville neuvotteluille.

Sopimuksen yksi keskeisimmistä tavoitteista on CARIFORUM-valtioiden välisen alueellisen integraation edistäminen. Sopimus sisältää nk. alueellista suosituimmuus-

kohtelua koskevan lausekkeen, jonka mukaan CARIFORUM-valtiot antavat muille CARIFORUM-valtiolle saman kohtelun kuin mitä ne antavat yhteisölle. CARIFORUM-valtiot puolestaan hyötyvät vastaavasta kohtelusta kuin minkä yhteisö myöntää minkä tahansa vastaavan sopimuksen osapuolille. Näihin sopimuksiin ei kuitenkaan lukeudu mukaan muun muassa EU-kandidaattimaiden yhteisön kanssa tekemät stabilisointi- ja assosiaatiosopimukset.

EU sitoutuu avaamaan markkinoitaan CARIFORUM-valtioiden palvelutuottajille ja investoijille. Sopimus kattaa yhteisön osalta noin 95 % palvelusektoreista. CARIFORUM-valtiot ovat tehneet myönnytyksiä EU-puolen palveluntarjoajille esimerkiksi telekommunikaatio-, liikenne-, turismi-, tuotanto- ja ympäristösektorilla. CARIFORUM-valtioiden sitoumukset kattavat keskimäärin noin 56–60 % palvelusektoreista. Poikkeuksena on Dominikaaninen tasavalta, jonka sitoumukset kattavat noin 80 % palvelusektoreista. Dominikaanisella tasavallalla on vastaava sopimus myös Yhdysvaltojen kanssa.

Kilpailukysymykset

Kilpailulainsäädäntöä koskevassa sopimuksen osassa määritellään kielletyt kilpailua vääristävät toimet. Nämä rajoitukset koskevat nimenomaisesti määräävän markkina-aseman väärinkäyttöä. Toisin kuin EU:n omassa kilpailulainsäädännössä, yritysten yhteenliittymisiä tai valtiontukia ei käsitellä sopimuksessa. Sopimuksen kilpailulainsäädäntöä koskevia määräyksiä ei sovelleta yrityksiin, jotka hoitavat tiettyjä rajattuja erityistehtäviä, vaikka niillä olisikin monopoliasema.

Innovaatiot ja henkinen omaisuus

Henkisen omaisuuden tulee palvella sopimuksen mukaan innovaatioiden ja luovuuden kehittymistä. Sopimuksessa on yksityiskohtaisia lausekkeita innovaatio-orientoituneen yhteistyön lisäämiseksi. Sopimus pohjautuu TRIPS-sopimukseen (Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights), mutta sisältää

myös TRIPS-sopimusta täydentäviä määräyksiä. Sopimus sisältää muun muassa tekijänoikeutta, tavaramerkkejä, maantieteellisiä merkintöjä, mallioikeutta, patenteja, hyödyllisyysmalleja, kasvinjalostajan oikeutta, geenivaroja, periteistä tietämystä ja kansanperinnettä koskevia määräyksiä. Sopimuksen innovaatioita ja henkistä omaisuutta koskevia sopimusehtoja ei sovelleta Haitiin (LDC) ennen vuotta 2021.

Julkiset hankinnat

Sopimus lähtee siitä, että julkisissa hankinnoissa tulee pyrkiä kustannustehokkuuteen, ennakoitavuuteen ja läpinäkyvyyteen sekä tuotteiden tarjoajien tasa-arvoiseen kohteluun. Sopimuksen julkisia hankintoja koskevia määräyksiä sovelletaan ainoastaan keskushallinnon hankintayksiköihin. EU:n osalta sitoumukset perustuvat WTO:n julkisten hankintojen sopimuksessa annettuihin sitoumuksiin.

Henkilötietosuojat

Sopimus sisältää henkilötietosuojaan liittyviä säännöksiä, joilla turvataan vapaa informaatoin kulkua kansainvälisesti määriteltäviä henkilötietosuojastandardeja loukkamatta. Tällä pyritään kehittämään esimerkiksi alueellista sähköistä kaupankäyntiä.

Alkuperäsäännöt

Sopimuksen alkuperäsäännöt perustuvat Cotonoun sopimuksen alkuperäsääntöihin, mutta niihin on tehty eräitä merkittäviä muutoksia. Kumulaatiota koskevia määräyksiä on helpotettu ja eräisiin maataloustuotteisiin, tekstiileihin ja kalastukseen liittyviä sääntöjä on muokattu CARIFORUM-valtioiden etujen mukaisesti. Pidemmän siirtymäajan tuotteista kuten sokerista, sokeripitoisista tuotteista ja riisistä määrätään lisäksi erikseen maahantuontisääntöjen kiertämisen estämiseksi.

Instituutit ja valvonta

Sopimuksella perustetaan CARIFORUM-EY-yhteisneuvosto, jonka tehtävänä on

valvoa sopimuksen täytäntöönpanoa. Yhteisneuvosto muodostuu CARIFORUM-valtioiden, EU:n jäsenvaltioiden sekä Euroopan komission edustajista. Neuvoston puheenjohtajana toimii vuorotellen CARIFORUM-sopimuspuolen ja EU-sopimuspuolen edustaja. Yhteisneuvostoa avustaa niin ikään sopimuksella perustettava CARIFORUM-EY-kauppa- ja kehityskomitea. Lisäksi sopimuksella perustetaan EY-CARIFORUM-parlamentaarinen komitea sekä konsultatiivinen komitea, joiden tehtävänä on toimia keskustelufoorumeina kysymyksissä, jotka koskevat sopimuksen täytäntöönpanoa sekä sopimusosapuolten välisiä suhteita.

Syrjäisimmät alueet sekä merentakaiset maat ja alueet

Sopimuksessa pyritään lisäämään EU:n ja syrjäisimpien alueiden sekä merentakaisen maiden ja alueiden välistä kaupallista ja muuta yhteistyötä alueiden erityistarpeet huomioiden.

Kehitysyhteistyö

Kehitysyhteistyöllä ja tietojen vaihtamisella on sopimuksessa tärkeä rooli. Kaikissa sopimuksen osissa määritellään ne toimet ja teemat, joiden osalta kehitysyhteistyötä tullaan edistämään. Euroopan kehitysrahaston merkitys sopimuksen toimeenpanon tukemisessa on keskeinen. Varsinaisia määräyksiä kehitysyhteistyön tasosta tai ohjelmoinnista Euroopan kehitysrahaston tai jäsenmaiden kahdenvälisen kehitysyhteistyön osalta ei sopimuksessa kuitenkaan ole.

4 Sopimuksen taloudelliset ja muut vaikutukset

Sopimuksella ei ole välittömiä vaikutuksia valtion talousarvioon. CARIFORUM-valtioista EU-alueelle suuntautuvalta tuonnilta on poistettu tullit jo aikaisemmin neuvoston markkinoillepääsyaasetuksella 1528/2007. Sopimuksessa ei ole kehitysyhteistyön tasoa koskevia määräyksiä. Sopimuksen keskeisimmät vaikutukset liittyvät sopimuksen myötä saatavaan oikeudelliseen varmuuteen.

Komission ehdotus sopimuksen allekirjoittamisesta ja väliaikaisesta soveltamisesta sisältää rahoituspalvelu- ja yhteisön talousarvion tulopuoleen vaikuttavana säädösehdotuksena.

5 Sopimuksen lainsäädännölliset vaikutukset

5.1 Sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat osat

Eräät sopimukseen sisältyvät tullien määriä koskevat määräykset kuuluvat valtioneuvoston käsityksen mukaan perustuslain 96 §:ssä tarkoitettulla tavalla eduskunnan toimivaltaan lainsäädännön alaan kuuluvina asioina. Määräykset kuuluvat yhteisön yksinomaiseen toimivaltaan.

Tullimenettelyjä ja tullausarvoa koskeviin määräyksiin, jotka kuuluvat yhteisön yksinomaiseen toimivaltaan, sisältyy niin ikään lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä. Tulliasioissa vaihdettavia tietoja ja niihin liittyvää vastavuoroista apua koskevat yhteisön ja jäsenvaltioiden jaettuun toimivaltaan kuuluvat velvoitteet edellyttävät laintasoista sääntelyä. Tulleihin liittyvää hallinnollista yhteistyötä koskeva sopimuksen osa sisältää lisäksi myös määräyksiä henkilötietojen suojasta, josta on perustuslain mukaan säädettävä lailla.

Sopimuksen määräykset, jotka koskevat tiettyjen liiketoimintaa varten maahan tulevien erityisryhmien maahantuloa ja maassaoloa kuuluvat lainsäädännön alaan. Eri tarkoituksia varten maahan tulevien henkilöiden maahantulon ja maassaolon edellytykset on kansallisella tasolla määritelty ulkomaalaislaissa (301/2004). Sopimuksessa säädettävät menettelyt eivät valtioneuvoston käsityksen mukaan vastaa kaikilta osiltaan voimassa olevia kansallisia menettelyjä, minkä vuoksi sopimuksen hyväksyminen saattaa näiltä osin vaatia myös lainsäädäntömuutoksia.

Investoijien ja palveluntarjoajien oikeus- turvaa koskevien määräysten on niin ikään katsottava kuuluvan lainsäädännön alaan. Sopimus ei kuitenkaan vaadi näiltä osin muutoksia voimassa olevaan lainsäädäntöön.

Myös eräät muut sopimuksen investointeja, palvelukauppaa ja sähköistä kauppaa koskevat määräykset, erityisesti markkinoillepääsyn osalta, ovat sellaisia, joihin sisältyy lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä.

Sopimuksen sisältämät pääomanliikkeitä koskevat määräykset kuuluvat lainsäädännön alaan. Sopimus ei kuitenkaan vaadi näiltä osin muutoksia voimassa olevaan lainsäädäntöön.

Sopimuksen kauppaa koskevan osan sisältämät tavaramerkkejä ja mallioikeutta sekä immateriaalioikeuksien toteuttamista koskevat määräykset kuuluvat lainsäädännön alaan, mutta eivät edellytä lainsäädäntömuutoksia.

Maantieteellisiä merkintöjä, patenteja, hyödyllisyysmalleja ja kasvinjalostajan oikeutta koskevien määräysten osalta on selvitettävä tarkemmin kuuluvatko ne lainsäädännön alaan ja vaativatko ne muutoksia voimassa olevaan lainsäädäntöön.

Sopimus sisältää myös julkisia hankintoja koskevia määräyksiä, joiden on katsottava kuuluvan lainsäädännön alaan. Ne eivät kuitenkaan vaadi muutoksia voimassa olevaan lainsäädäntöön.

Sopimuksessa on lisäksi pakollinen ja sopimuspuolia sitova riitojenratkaisujärjestelmä, jossa voi tulla Suomea sitovasti ratkaistavaksi esimerkiksi sopimuksen tulkintaa tai soveltamista koskeva riita. Koska sopimuksen muut osat sisältävät lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä, voi riidan ratkaisu vaikuttaa siihen, miten Suomessa laintasoisena säänneltyä asiaa koskevaa määräystä on sovellettava. Näin ollen riitojen ratkaisua sekä sitovan välitystuomion täytäntöönpanoa suoranaisesti koskevat sopimuksen määräyksen kuuluvat lainsäädännön alaan. Myös asiakirjojen salassapitoa koskevat sopimuksen määräykset kuuluvat lainsäädännön alaan.

EY-CARIFORUM-yhteisneuvostolle ja EY-CARIFORUM-kauppa- ja kehityskomitealle annetaan sopimuksella valta tehdä sopimuspuolia sitovia päätöksiä, mistä syystä määräykset kuuluvat lainsäädännön alaan.

5.2 Ahvenanmaan asema

Sopimuksen palvelukauppaa koskeviin määräyksiin on liitetty Ahvenanmaata koskevat rajoitukset teknisesti lyhennettyinä, mutta asiallisesti Suomen GATS-sitoumusten mukaisina.

Sopimuksen 245 artiklan voidaan katsoa viittaavan SEY 299 artiklaan ja sen sisältämiin alueellista soveltamisalaa koskeviin rajoituksiin. Näin ollen sopimuksen 245 artikla sisältää epäsuoran viittauksen myös Ahvenanmaa-pöytäkirjaan.

Sopimus sisältää Ahvenanmaan maakunnan toimivaltaan kuuluvia määräyksiä. Maakuntapäivien hyväksyminen sopimuksen voimaansaattamissädökseen, niiltä osin kuin se koskee maakunnan toimivaltaan kuuluvia määräyksiä, on Ahvenanmaan itsehallintolain 59 §:n mukaan tarpeen.

5.3 Ehdotuksen oikeusperusta

Komissio ehdottaa sopimuksen allekirjoittamista ja väliaikaista soveltamista koskevan neuvoston päätöksen oikeusperustaksi EY:n perustamissopimuksen artikloita 57(2), 133(1) ja (5) sekä 181 yhdessä 300 artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan ensimmäisen virkkeen kanssa. Komission ehdotuksesta neuvoston AKT-työryhmässä käydyn keskustelun pohjalta oikeusperustaksi on lisätty artikkelit 71, 80(2) sekä 133(6). Valtioneuvosto katsoo edellä mainituin lisäyksin täydennetyn oikeusperustan olevan asianmukainen.

6 Sopimuksen kansallinen valmistelu

Komissiolle annetusta EPA-neuvottelumandaatista on informoitu eduskuntaa perustuslain 97 §:n perusteella 21.5.2002 (E 56/2002 vp). Tämän jälkeen EPA-neuvotteluista on tiedotettu eduskunnalle seuraavasti:

- E-kirje 14.12.2005 (UM2005-03290), jossa määritellään Suomen kanta EPA-neuvotteluihin;

- E-jatkokirje 11.9.2007 (E 74/2007 vp), jossa täydennetään Suomen kantaa EPA-neuvotteluihin; sekä

- E-kirje 18.12.2007 (E 126/2007 vp) EU:n ja eräiden AKT-maiden välisistä talouskumppanuussopimuksista (EPA-sopimukset) ja markkinoillepääsystä.

Lisäksi eduskuntaa on informoitu EPA-neuvotteluista säännöllisesti yleisten asioiden ja ulkosuhteiden neuvoston (YAUN) kokousten yhteydessä.

EPA-CARIFORUM-sopimus on jaetun toimivallan sopimus. Osana asian kansallista valmistelua ulkoasianministeriö on selvittänyt yhdessä valtiovarainministeriön, työ- ja elinkeinoministeriön, maa- ja metsätalousministeriön, ympäristöministeriön, sisäasiainministeriön, tullihallituksen sekä sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön kanssa, missä määrin sopimus sisältää eduskunnan hyväksymistoimivaltaan kuuluvia asioita sekä minkälaisia mahdollisia lainsäädäntötoimenpiteitä sen hyväksyminen edellyttää hallinnon eri aloilla. Lisäksi lausuntopyyntö on ulkoasiainministeriön toimesta lähetetty myös liikenne- ja viestintäministeriölle, oikeusministeriölle, puolustusministeriölle sekä opetusministeriölle. EPA-CARIFORUM-sopimusta on myös käsitelty 133-jaoston (suppea kokoonpano) kirjallisessa menettelyssä 9.6.2008.

Koska osa sopimuksen määräyksistä kuuluu valtioneuvoston käsityksen mukaan lainsäädännön alaan, lähetetään komission 19.3.2008 tekemä ehdotus sopimuksen allekirjoittamisesta ja väliaikaisesta soveltamisesta (KOM (2008) 155 lop.) sekä komission 4.4.2008 tekemä ehdotus sopimuksen tekemisestä (KOM (2008) 156 lop.) oheisena eduskunnalle perustuslain 96 §:n mukaisesti. Kun sopimus on allekirjoitettu, se tullaan perustuslain 94 ja 95 §:ien mukaisesti saattamaan hallituksen esityksellä eduskunnan hyväksyttäväksi.

EPA-CARIFORUM-sopimustekstin (7505/08) suomen- ja ruotsinkielistä käännöstä ei ole vielä saatavilla. Sopimusteksti ja sen liitteet ovat luettavissa englanninkielisinä neuvoston julkisessa asiakirjarekisterissä.

7 Sopimuksen allekirjoittaminen, väliaikainen soveltaminen ja voimaantulo

Sopimuksen allekirjoittamista ja väliaikaisesta soveltamisesta koskeva päätös pyritään tekemään neuvostossa viimeistään heinäkuun puolessa välissä 2008. Sopimus on suunniteltu allekirjoitettavaksi 23.7.2008 Barbadosella. Sopimuksen tekemistä koskeva päätös on tarkoitus käsitellä neuvostossa sen jälkeen, kun sopimus on allekirjoitettu. Komission esityksen mukaisesti väliaikainen soveltaminen tulee koskemaan ainoastaan sopimuksen yhteisötoimivaltaan kuuluvia osia.

Sopimus tulee voimaan sitä päivää seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä, kun kaikki sopimuspuolet ovat ilmoittaneet toisilleen sopimuksen hyväksymisestä valtiosääntöjensä mukaisesti.

8 Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto katsoo, että saavutettu neuvottelutulos vastaa EU:n neuvoston hyväksymiä neuvotteluohjeita. Komission ehdotus on siten valtioneuvoston käsityksen mukaan perusteltu. AKT-EY-yhteistyöllä on merkittävä sija EU:n ulkosuhteissa. Kehitys- ja kauppapolitiikan keskinäisen johdonmukaisuuden edistäminen on lisäksi yksi Suomen kehityspolitiikan painopisteistä. Valtioneuvoston näkee hallitun vastavuoroisen markkinoiden avaamisen sekä Karibian alueellisen integraation tärkeänä, mutta tunnustaa, että prosessi on haasteellinen. Valtioneuvosto korostaa, että EPA-CARIFORUM-sopimusta on pidettävä ensisijaisesti kehityssopimuksena. Sekä EY:n komission että jäsenvaltioiden on kannettava vastuu riittävän tuen takaamisessa, jotta CARIFORUM-valtioilla olisi mahdollisuus sopeutua sopimukseen ja ennen kaikkea hyödyntää sitä.

**9 Arvio siitä milloin eduskunnan
kanta tulisi olla valtioneuvoston
käytössä**

Sopimuksen allekirjoittamista ja väli-
aikaista soveltamista koskeva päätös pyritään
tekemään neuvostossa viimeistään heinäkuun
puolessa välissä 2008. Valtioneuvosto toivoo
saavansa eduskunnan kannan käyttöönsä
heinäkuun ensimmäisellä viikolla 2008.